

Posudek diplomové práce

Miriam Halámková:

Bible a pastorační poradenství.

Dva koncepty americké pastorační péče 20. století

Autorka se pokouší vystopovat užití Bible pro pastorační péči, přičemž zvolila dva výrazné koncepty, které „vychází z předpokladu, že je vhodné (ba dokonce nutné) používat Bibli v poradenském rozhovoru, protože Boží slovo poskytuje uzdravující sílu...“ (12) Jde o koncept „nouthetického“ a „biblického poradenství“, které se ujaly zejména v USA. A klade si otázku, jak Bible určuje pastorační teorii, resp. „co autory vedlo k tomu, že ve svých poradenských používají Bibli právě tímto způsobem“. Pomineme-li trochu nešikovné vyjádření (snad by bylo lépe užívat termínu „poradenský koncept“, případně poradenství v singuláru), jde o významný přínos k teorii pastorační péče v křesťanském prostředí.

Diplomantka zvolila logickou strukturu, vycházející z kontextu, ve kterém zkoumané koncepty vznikaly a našly pak široké uplatnění. Zde na autorku číhalo první velké úskalí – doslova se prokousat dějinami křesťanství, resp. protestantismu na americkém kontinentu od dob kolonizace do současnosti a neztratit se přitom v mnohdy jemných odstínech např. mezi puritanismem a presbyterianismem, resp. denominacionalismem, či v drobných nuancích kalvinistického učení. Především 19. a 20. století přineslo rozmanité typy probuzení, kladoucí důraz na osobní víru, ale právě s tím spojenou pastorační péči, v jejímž středu stojí Bible a její rozmanité užívání, často fundamentalistického rázu. Zajímavé je rovněž sledovat přibývání vlivu nově se rozvíjející psychologie a psychiatrie, sblížení pastorační péče s oblastí lékařské terapie atp. (V předložené práci spíše okrajové téma, které autorka při obhajobě může blíže pojednat.) Dochází tím k novému důrazu na individualitu, na jednotlivce a jeho vnitřní svět (37). Neudiví, že jedním z plodů tohoto typu křesťanství a doby je tak významný představitel psychoterapie, jako například C. R. Rogers (37n). Pro pochopení biblických konceptů pastorační péče je tento kontext vývoje amerického křesťanství klíčový.

V dalších dvou oddílech se autorka věnuje již analýze dvou pastoračních konceptů. Nejprve „nouthetickému poradenství“, spojenému se jménem autora J. E. Adamse. Jde o typického představitele amerického (konzervativního) presbyterianismu, který zápasil o pojetí pastorační péče mezi psychologii a teologií. Rozpoznal, že ne všechno, co je označováno za nemoc, lze léčit jako nemoc, neboť zde existuje dimenze „hříchu“ (42n). A pokouší se aplikovat základní text Jak 5,14-15 o napomínání (nouthesis). Mnohé může, ba musí uzdravit pouze Kristus, který „přichází zvenčí“ (45), a jedině on odvrací od hříchu, morálního pochybení atp. Proto považuje za křesťanské poradenství jen to, které má ve svém středu Krista a jeho slovo. Přičemž vypracovává metodiku pro poradce, kladoucí důraz na Boží svrchovanost a působení Ducha svatého (52n).

Je nesporně zajímavé, že kritika tohoto konceptu, které se autorka zevrubně věnuje, nepopírá základní východisko, nýbrž způsob zacházení s Bibli. Jakési zploštění (jednotlivý princip „napomínání“), užívání jednotného hermeneutického klíče pro rozmanité situace, distance od vědeckých poznatků pro kritické zacházení s Bibli atp. (63n.). Zde můžeme jen litovat, že autorka nemohla práci s Bibli, resp. hermeneutický přístup J. Adamse lépe a podrobněji představit a zůstala odkázána na sekundární literaturu.

Koncept „biblického poradenství“ L. Crabba klade rovněž důraz na biblické východisko, je christocentrický, ale klade větší důraz na církevní společenství (81n) a růst ve víře. Odlišný, totiž pozitivní je vztah i k psychologii a dalším vědám o člověku (85). Důraz na znalost Bible, život s biblickým slovem, promýšlet život člověka ve světle Bible umožňuje chápat Bibli poněkud plastičtěji a rozmanitěji než se zdá v konceptu prvním. Kritiku konceptu biblického poradenství provedl autor sám (91), a to právě s ohledem na propojení tohoto typu poradenství se společenstvím církve: poradenství se ujalo více v necírkevním než církevním prostředí (91). Autorka sama se pozastavuje nad tím, že L. Crabb nevysvětluje, proč a jak k tomu došlo (93). Tato velmi zajímavá otázka může být předmětem rozhovoru při obhajobě.

Po diskusi, či jakési vzájemné konfrontaci obou konceptů (94-96) autorka v Závěru zdůrazňuje jednak rozdílný postoj těchto přístupů k psychologii a psychoterapii, ale především zdůrazňuje jejich pozitivní inspiraci pro užití Bible v pastoraci. Považuji za důležité, že autorka i zde zdůrazní vliv kulturního a náboženského kontextu na vznik těchto konceptů, a tím nepřímo klade otázku po přenositelnosti do kontextu jiného, například evropského. O odpověď na podobnou otázku se může autorka pokusit u obhajoby. Rovněž tak se může pokusit o pregnantnější odpověď na základní otázku, proč je vhodné Bibli v pastoraci užívat.

Celkově je třeba vysoko hodnotit úsilí autorky o porozumění kontextu vzniku a působení uvedených pastoračních konceptů, stejně tak popisu jejich východisek, metod a cílů. Shromáždila a zpracovala řadu primárních i sekundárních pramenů a podařilo se jí představit tyto koncepty v dostatečné šíři. Bez biblicko-teologického vzdělání jistě nelze podniknout hlubší kritickou sondu. Snad by bývalo stálo za třeba jen stručné poznamenání, jak je to s užíváním těchto konceptů v českém prostředí, jakkoliv drobné zmínky najdeme (11). I to může autorka při obhajobě doplnit.

Práci ruší drobné chyby, většinou „překlepy“, místy by bylo třeba upravit stylistiku. Občas „utekl“ řádek na konci či začátku stránky (vdovy a sirotci). Do str. 14 chybí stránkování.

Práci rád doporučuji k obhajobě, hodnocení navrhuji na stupni „B“.

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie ETF UK

Praha, 9. 9. 2019